

‘Geen stoppende boer maar meebewegende ondernemer’

Ik ben Henk Schoonvelde, melkveehouder in Koekange (Dr.). Ik ben de 29e generatie ondernemer op een locatie waar mijn familie al sinds 1295 boert. Ik houd 280 koeien op 150 hectare. We melken met vier melkrobots in een stal die gebouwd is in 2013. Een modern, groter dan gemiddeld bedrijf dus nu zult u denken: 'zo'n degelijk bedrijf en dan meedoen aan de LBV' Ja, daar doen we aan mee. Verandering is niks nieuws. Door de eeuwen heen is ons familiebedrijf veranderd; ontwikkeld door mijn ouders, grootouders en hun voorouders. En net als hen ben ik een ondernemer die open staat voor wat de maatschappij vraagt; een ondernemer die kansen ziet. Ik zie de LBV regeling dan ook niet als een stoppersregeling maar als een regeling om een generatie-overstijgende transitie toe te passen op ons bedrijf. Ik voel me niet een stoppende boer, ik ben een ondernemer die meebeweegt.

Wij gaan overschakelen van de productie van dierlijk eiwit -melk en vlees-, naar de productie van voedsel van plantaardige oorsprong. Ook zijn wij voornemens biobased grondstoffen te gaan produceren, denk aan hennep, miscanthus, silphie, bamboe en hout.

Dat alles gaan we doen in samenhang met de melkveebedrijven om ons heen. We willen de spil zijn in een gemengd bedrijf 2.0. Door grond uit te ruilen tussen melkveehouders en akkerbouwers ontstaat ruimere teeltrotatie. Minder vaak aardappelen en bieten op dezelfde grond is een behoud voor de bodems en geeft gezondere gewassen. En de dierlijke mest wordt gebruikt als waardevolle meststof.

Overigens ben ik naast melkveehouder ook bestuurlijk actief. Zo was ik van 2015 tot 2020 binnen de LTO-vakgroep melkveehouderij portefeuillehouder stikstof- en mestbeleid, ik ben vanaf 2019 voorzitter van de European Dairyfarmers (EDF) Nederland.

Hoe zie ik de LBV?

De LBV en LBV+ zijn regelingen met maar één doel: de stikstofuitstoot verminderen. Daarvoor is het middel: gesubsidieerd stoppen van bedrijven. Er wordt met deze regelingen veel publiek geld ingezet om veelal goed draaiende agrarische bedrijven te laten beëindigen of in transitie te zetten.

Maar er zijn voor het landelijk gebied veel meer doelen dan alleen stikstof. De politiek moet daarom haar verantwoordelijkheid nemen en heldere doelen

formuleren; komen tot een structuurvisie met bijpassend beleid. Winand Staring deed dat 150 jaar geleden, Sicco Mansholt 75 jaar geleden. Zet die stip op de horizon en maak eenduidig beleid. Daar heeft de agrarische sector inmiddels wel recht op.

Daarbij moeten die doelen en zo'n structuurvisie breed gedragen worden in de Kamer. Of zet Nederland haar zwabberbeleid voort?

Als voorzitter van de Nederlandse EDF-afdeling heb ik in Ierland en Denemarken gezien hoe je komt tot een gezamenlijke doel. Maar ik heb met de Energie wende in Duitsland ook gezien hoe het niet moet. Ik nodig jullie graag uit om middels ons EDF-netwerk te zien wat werkt en wat niet.

De deelnemers aan de huidige LBV zijn vooral rationele ondernemers die de balans opmaken. Emotionele weerstand, koudwatervrees en taboes hebben volgens mij een flink deel van de potentiële deelnemers tegengehouden om te in te tekenen. Dat herkenbare ondernemers in de eerste ronde deelnemen, heeft voor een volgende LBV regeling het taboe rond stoppen of veranderen wel weggenomen.

In de melkveehouderij zie ik vooral deelname van bedrijven waarvoor de ondernemer een plan B heeft. Veelal is de grond geschikt voor andere teelten dan gras en mais, wat heb je immers aan gras en mais zonder koeien.

Sterke punten in de opzet van de huidige regeling

Deelnemers aan de LBV hebben een direct contactpersoon, of aanspreekpunt, bij LVVN. Dat is een pré. Binnen onze gemeente De Wolden is ook zo'n agrarisch aanspreekpunt. Die persoonlijke benadering voelt goed, geeft toegang tot parate kennis en biedt sneller ingang bij de juiste lokketen. Dit concept kan bij meer regelingen positief uitwerken.

De bedenktijd die in de regeling is opgenomen is een goed concept. Het geeft de rust om stap voor stap antwoorden te krijgen op de vele vragen, twijfels en emoties. De aanvrager kan zo tot een afgewogen besluit.

Ik zou bij een eventuele volgende regeling deze twee punten zeker opnieuw inzetten.

Aandachtspunten bij een nieuwe regeling

- 1) Noem het geen stoppersregeling maar transitierегeling
- 2) Zet de gelden en middelen zo in dat ze de maximale impact hebben op het bereiken van de doelen

- 3) De regeling noemt de term beroepsverbod niet, maar de pers hanteert die wel. Die term weerhoudt vele potentiële stoppers principieel of emotioneel van inschrijven. Bezie hoe hier een mouw aan te passen is.
- 4) Geef 2 jaar ruimte aan toekomstige en huidige LBV bedrijven voor het afvoeren van mest en het slopen van mestputten. Dat is in belang van de stoppers en blijvers. Nu moeten de mestopslagen leeg en gesloopt op het moment dat de derogatie vervalst. Dat geeft dubbele druk op de al overspannen mestmarkt.
- 5) Maak het mogelijk jonge, betonnen mestopslagen buiten de LBV-regeling te houden, dus vrij te stellen van de sloopverplichting. Veel deelnemers die overgaan op akkerbouw zullen namelijk weer opslag bouwen. Hoe duurzaam is het om goede jonge betonnen mestopslagen te slopen en vervolgens weer nieuwe te bouwen?
- 6) Van de vergunde stikstofruimte op de LBV-bedrijven mag 15 procent achterblijven op de locatie. Gezien alle recente rechterlijke uitspraken is te voorzien dat het veel tijd gaat kosten om de nieuwe vergunningen definitief te krijgen. Gevaar is dat de huidige LBV tussen wal en schip raken, om aan de regeling te voldoen moet de vergunning worden in getrokken of aangepast. Nu is intern salderen bijna niet mogelijk en dreigen er nieuwe PAS melder situaties te ontstaan.

Ik schetste al dat veel deelnemende melkveehouders inzetten op omschakeling van hun grasland naar akkerbouw of biobased grondstofproductie. Dat biedt nieuwe kansen, maar er zijn ook aandachtspunten. Het belangrijkste aandachtspunt is dat omzetting van gras naar akkerbouwmatige gewassen kan leiden tot bodemverschraling en nitraat uitspoeling, ook wel hutspot landbouw genoemd.

Positief is dat door zo'n omschakeling ook teelten in het bouwplan kunnen komen die goed zijn voor de bodem en het grond- en oppervlakte water of teelten die minimaal gewasbescherming nodig hebben. Denk hierbij aan zonnekroon, olifantsgras, hennep, bamboe, houtteelt, haver voor humane consumptie, erwten, bonen etcetera. De afzet en verwerking van deze teelten zou de overheid kunnen stimuleren zoals ook gedaan wordt met SDE en Groen certificaten voor de energie transitie.

Op dit moment is het met fossiele energie goedkoper om op de huidige voet door te gaan, maar waar willen we over 10 jaar staan? Denk daarover, begin nu met stimuleren. Dat blijkt op termijn een goede investering.

Deze omschakeling biedt juist de kans om gewassen te stimuleren die helpen voor de klimaat en voeding transitie. Stimuleer daarom de LBV bedrijven om duurzame regeneratieve bouwplannen te implementeren. Dat voorkomt dat we verder af raken van de doelen in plaats van dichterbij. Stimuleer gewassen die toekunnen met een minimale hoeveelheid bemesting en gewasbeschermingsmiddelen. Dat zijn gewassen die goed zijn voor de bodemgezondheid en het grondwater. Het zijn mogelijk gewassen die nieuwe verdienmodellen creëren (het zogenoemde vierde gewas). Kortom: gewassen die turfsubstraat en fossiele energie kunnen vervangen en die juist biobased bouwmaterialen en plantaardig voedsel kunnen leveren.

Advies:

- 1) Stimuleer de gewenste en ontwikkelingen. Met een robuust puntensysteem leiden de maatschappelijke investeringen tot maximale beweging richting de doelen die voldoen aan de op te stellen structuurvisie.**
- 2) Geef regio's of thema's met een grotere opdracht richting de doelen voorrang binnen dit punten systeem.**
- 3) Maak zo snel mogelijk een wenkend beleid om te stimuleren dat het aantrekkelijk is voor ondernemers om de vrijgekomen LBV gronden te benutten voor teelten die helpen aan de doelen. Dit omdat de huidige LBV nu een middelen beleid is zonder structuur visie.**
- 4) Neem de tijd voor de gehele transitie; werk volgens een breed gedragen structuur visie. De ervaring leert dat beleidskeuzes de ene kwaal verhelpen maar de andere juist verergeren. De discussie rond mest en ammoniak (stikstof) is al 50 jaar gaande. Die wordt niet in 2 jaar opgelost.**

Bedenk dat te snel en te heftig ingrijpen onbalans en weerstand met zich meebrengt, werk aan een breed gedragen robuuste structuur visie.